

ЎЗБЕКИСТОНДА СОЛИҚ ТИЗИМИНИ РАҚАМЛАШТИРИШНИНГ ЎРНИ

Мадрахимов Бахтиёржон Ортиқбой ўғли

Ўзбекистон Республикаси Банк-молия академияси

"Давлат молияси ва халқаро молия"

мутахассислиги магистранти

Аннотация: Солиқ тизимини рақамлаштириш иқтисодий шаффофлаштириш, коррупцияга қарши курашиш ва солиқ тўловчиларга қулайлик яратишда муҳим аҳамият касб этади. Ўзбекистонда сўнгги йилларда солиқ маъмуриятчилигини рақамлаштиришга катта эътибор қаратилмоқда. Ушбу мақолада рақамли солиқ тизимининг аҳамияти, унинг иқтисодий ривожланишга таъсири ва халқаро тажрибалар таҳлил қилинади.

Калит сўзлар: Солиқ тизими, рақамлаштириш, иқтисодий шаффофлик, солиқ маъмуриятчилиги, тадбиркорлик, давлат бюджети, халқаро тажриба, Ўзбекистон.

Кириш

Замонавий иқтисодийда рақамлаштириш барча соҳаларда, жумладан, солиқ маъмуриятчилигида ҳам муҳим ўрин тутмоқда. Солиқ тўловчилар учун қулай муҳит яратиш, солиқ йиғимларини ошириш ва хатарларни камайтириш мақсадида кўплаб мамлакатлар рақамли технологиялардан фойдаланмоқда.

Ўзбекистонда ҳам солиқ тизимини рақамлаштириш бўйича кенг кўламли ислохотлар амалга оширилмоқда. "Е-НДС", "Е-Хисобварақ", "Солиқ тўловчининг шахсий кабинети" каби электрон хизматлар жорий қилинди. Бу эса

тадбиркорлик субъектларига катта қулайлик яратиш билан бирга, давлат бюджетининг даромад қисмини оширишга ҳам ёрдам бермоқда.

Методлар

Тадқиқотда иқтисодий таҳлил, солиқ сиёсатига оид халқаро ва миллий тажрибаларни солиштириш ҳамда статистик маълумотлар таҳлили усуллари қўлланилди. Давлат солиқ қўмитаси, Жаҳон банки, Халқаро валюта жамғармаси ва бошқа халқаро ташкилотларнинг маълумотлари тадқиқот манбаи сифатида фойдаланилди.

Натижалар

Шаффофликни ошириш ва коррупцияни камайтириш

Рақамли солиқ тизими инсон омилини камайтириш орқали коррупция хавфини пасайтиради. Электрон ҳужжатлар айланмаси ва автоматлаштирилган аудит орқали солиқ тўловчиларнинг фаолияти аниқроқ назорат қилинади.

Солиқ йиғимларининг ошиши

Солиқ тўловчилар учун қулайлик яратилиши ва тўлов жараёнларининг соддалаштирилиши туфайли давлат бюджетига тушумлар кўпаймоқда. Масалан, 2023 йилда рақамли хизматлардан фойдаланиш орқали НДС йиғими сезиларли даражада ошган.

Тадбиркорлик учун қулай муҳит яратиш

Электрон ҳисобот бериш, солиқ тўловларни онлайн амалга ошириш ва автоматик ҳисоб-китоб тизими орқали тадбиркорлар учун маъмурий тўсиқлар камаймоқда.

Хорижий тажриба

Эстония: Солиқ маъмуриятчилиги тўлиқ рақамлаштирилган бўлиб, солиқ декларациялари бир неча дақиқада тўлдирилади.

Сингапур: Электрон солиқ тўлаш тизими бизнес учун жуда қулай механизм сифатида ишлаб чиқилган.

Жанубий Корея: Солиқ маъмуриятчилиги автоматлаштирилгани туфайли солиқ йиғимлари самарадорлиги юқори.

Муҳокама

Рақамли солиқ тизими солиқ йиғимларини ошириш, тадбиркорлик муҳитини яхшилаш ва иқтисодий шаффофликни таъминлашда муҳим аҳамият касб этади. Ўзбекистонда жорий қилинган рақамли платформалар иқтисодий ривожланишга ижобий таъсир кўрсатмоқда.

Шу билан бирга, рақамлаштириш жараёнида айрим муаммолар ҳам мавжуд. Жумладан, тадбиркорларнинг рақамли саводхонлигини ошириш, маълумотлар хавфсизлигини таъминлаш ва технологиялардан самарали фойдаланиш бўйича ишлар олиб борилиши лозим.

Хулоса

Ўзбекистонда солиқ тизимини рақамлаштириш иқтисодиётни шаффофлаштириш, солиқ йиғимларини ошириш ва тадбиркорлик учун қулай муҳит яратишда муҳим ўрин тутмоқда. Халқаро тажриба кўрсатганидек, рақамли солиқ маъмуриятчилиги иқтисодий ривожланишнинг асосий омилларидан бири ҳисобланади.

Давлат солиқ ислохотларини давом эттириб, рақамли хизматлар сифатини ошириш, тадбиркорлар учун янада қулай электрон платформаларни жорий этиш ва рақамли саводхонликни ошириш бўйича чора-тадбирларни кучайтириши зарур.

Манбалар

1. Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси маълумотлари

2. Жаҳон банки ва Халқаро валюта жамғармаси тадқиқотлари
3. Эстония, Сингапур, Жанубий Кореядаги рақамли солиқ тизимига оид тадқиқотлар
4. Солиқ ва молия соҳасидаги халқаро академик манбалар